లక్ష్మి

లక్ష్మీనాథరావుగారు మధ్యాహ్నం సరిగ్గా ఒంటిగంటకి పీటమీద కూర్చొని, కుడిచేద్ది అరిటాకంత అరిచేతిని దోసిలంత చేసి, నిండా నెయ్యి వేయించుకొని కొంత జుర్రి, మిగతాది అన్నంలో కలుపుకొని భోజనానికి ఉపక్రమించేరు. పప్పు, మూడు కూరలు, మూడు పచ్చళ్ళు, ఆవకాయ, అప్పడాలు, పేలవడియాలు, బెల్లప్పులుసు, పరమాన్నం, రాజమాను మామిడిపళ్లు, బంగినిపల్లిపళ్లముక్కలు, మొఖిరీ అరటిపళ్లు, ఆఖర్న గడ్డకట్టిన మీగడ పెరుగు - అన్నీ అయేక గ్రుసత్రేన్చి హుందాగా లేచి, వంటవాడు నీళ్లు పొయ్యగా చెయ్యీ మూతీ కడుక్కొని భార్య అందించిన పట్టులాటి తుండుగుడ్డతో ఒత్తుకొని పడగ్గదిలోకి విలాసంగా నడచి పందిరిమంచంమీద మేనువాల్చి 'మరుబారికోర్వలేనే నారీమణిరే' అని చిన్న కూనరాగం తీస్తూ విశ్రమించేరు. కాస్సేపట్లో, ఆయనభార్య భక్తిశ్రద్ధలూ ప్రేమానురాగాలూ ఉట్టిపడుతూండగా కలకల్లాడుతూ వచ్చి ముఖ్మల్ దిండులా పక్కనచేరి, పండు తమలపాకులు చిలకల్లా చుట్టి ఓ చిలకని పంటికొనతో పట్టి భర్త ముఖం మీద వాలి ముద్దుగా "తీసుకోండి" అంది. ఆ చిలక సగం మేరకి అతని దంతాలక్రింద నొక్కుకుపోగానే "అబ్బ! మీ మూతికింకా నేతివాసన పోలేదండీ!" అంటూ ఆ నేతి వాసనగల నాజూకు పెదవుల్ని మెత్తగా నొక్కిందావిడ. నొక్కుకుపోయిన కోరమీసంలోంచి వీలయినంత చిరునవ్వు చిలికించి ఆవిణ్ని అక్కున చేర్చుకున్నారు లక్ష్మీనాథరావుగారు. పైన ఊరంతటినీ మండించే వడగాలి వారి శయ్యాగృహపు కిటికీలకీ గుమ్మాలకీ తడిగా వేళ్లాడే వట్టివేళ్ళ తడకల్ని ముద్దాడి చల్లబడి లోనికి వచ్చి తియ్యగా నిట్టూర్చి గదిలో పందిరిమంచాన్ని కమ్మగా కమ్ముకొంది. రతీదేవివంటి సతిని కలిగిన లక్ష్మీనాథరాయుడుగారు ఆ మధ్యాహ్నమల్లా మన్మథుణ్ని మించి చరించి, ఆ రాత్రికిమాత్రం చంద్రవదన ఇంటికి వెళ్ళి అక్కడ దేవేంద్రుళ్లా విహరించేరు. ఊర్వశీ తిలోత్తమల్ని మించిన చంద్రవదన ఆ రాత్రల్లా రాయడువారిని ప్రేమ సాగరంలో ఓలలాడించింది. ఆ విధంగా పగలూ రాత్రీ అనే భేదం లేకుండా లక్ష్మీనాథారాయడుగారు శ్రమించి (!) సుఖించేరు.

లక్ష్మీనాథరాయణింవారు ఇప్పుడు లేరు. క్రీస్తు శకం1910వ సంవత్సరాంతమందు వారు పరమపదించేరు.

లక్ష్మీనాథరాయణింవారంటే పడని దుర్మార్గులు – 'కిట్టని వెధవలు' – వారు, అనగా రాయణింవారు, ఊరందర్నీ 'దోచేసి బతికేసే' డంటారు. కాని, రాయణింవారి బంధుమిత్రు లెవరూకూడా ఆ మాట నమ్మరు. నమ్మడానికి అధారాలేవీ కనిపించవు. "మా వాడు ఎవర్నండీ దోచేసింది? ఎవర్ని? చెప్పండి చూదాం" అని కఠినంగా ప్రశ్నిస్తారు వాళ్లు. ఆ ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పడం చాలా కష్టం. చెప్పగలిగినవాళ్ళంతా సర్వనాశనం అయిపోయేరు. నంజుకొందామన్నా విస్తట్లోకి లేకుండా పోయేరు వాళ్లు.

లక్ష్మీనాథరావుగారు సంపాదించిన ఆస్తంతా కూడా ఆయన "అక్రమంగానూ, అన్యాయంగానూ సంపాదించేరనే అనుకుందాం. అయితే నేదవండీ ! తను తిన్నంత తిన్నాడు. పైవాళ్ళ కింత పెట్టేడు. పోయినప్పుడు తనేం పట్టుకుపోలేదుకదా!" అంటూంటారు ఆయన ఆత్మీయులు. లక్ష్మీనాథరావుగారిలో అదొక ప్రత్యేకత ఉంది. పోయినప్పుడు వారొక్క ఎర్ర నేగాని, ఒక్క పచ్చి పలుదోంపుల్ల, ఒక్క కంచు మరచెంబు మూత, ఒక్క పంపరపనస పండు డిప్ప, ఏదీకూడా పట్టుకుపోకుండా, నిస్వార్థంగా, ఎవర్నీ తనకి తోడుగా నైనా రమ్మనకుండా కళ్లు మూసేసుకొని ఎలా ఉన్నవా డలాగ్గే కట్టుబట్టలుకూడా చాకలి కిచ్చేసి ఇహలోకయాత్ర చాలించేసి వెళ్లిపోయేరు.

లక్ష్మీనాథరావుగారు ఏయే పాపాలు చేసేరో చెయ్యలేదో అవన్నీ ఆ భగవంతుడికే ఎరుక. వారి పాప పుణ్యా లెంచడానికి పాపపంకిలంలోనే కొట్టుకొంటోన్న మానవుల కది సాధ్యంకాని సాహసప్పని. మానవుడి తప్పొప్పు లెంచడానికి మానవమాత్రు లేపాటివారు! న్యాయాన్యాయాలు విచారించేవాడా! నీయొక్క న్యాయాన్యాయాలు ఇతరులు విచారించగలరు. జాగ్రత!.

చచ్చినవారి గురించి మంచే చెప్పుకోవాలి గాని చెడ్డమాటలు ఆడిపోసుకోకూడదు. లక్ష్మీనాథరావు వీరికీ వారికీ పేచీలు పెట్టి వారివారి భూముల్ని ఒళ్లో పడేసు కున్నాడని గాని, రివెన్యూవార్ని లోబరచుకొని బంజర్లు ఆక్రమించేసుకున్నాడని గాని, రూపాయి అప్పిచ్చి రూపాయికి రెండేసి శెంట్లచొప్పున పొలాలు తన పరం చేసుకున్నాడని గాని, ఆయన ముండలముఠాకోర్ అని గాని, ఆయన పరమ తాగుబోతని గాని, ఆయన బంగారు కాసుల్తో జూదం ఆడేవారని కాని ఎవరూ అనుకోకూడదు. ఆయన మంచి స్ఫురద్రూపి. నాలుగు డబ్బులు గణించేరు. ఆ నాలుగు డబ్బులూ ఖర్చు చేసేసేరు. ఆయన మొదట్లో గొప్ప భోగి, ఆ తరువాత మంచి యోగి.

కాని, లక్ష్మీనాథరావుగారు 'హరీ' అనకముందూ అంటూండగానూ కూడా (వారు ఆఖర్న "హరీ హరీ" అంటూనే చనిపోయేరుట. ఆ మాటల్ని చెవులారా విని ఆ చావుని కళ్లారా చూసిన ఆయన మేనల్లుడు అందు గురించి దాఖలాగా చాలాకాలం నిల్చి ఉన్నాడు.) కాని లక్ష్మీనారాయణింవారు హరిహరీ అనేసి అవతారం చాలించేసేలోగా కొంతమంది మార్వాడీవారు దస్తావేజులు పట్టుకొని తమతమ లాయర్లదగ్గరికి వెళ్ళడం, అనతి కాలంలోనే రాయణింగారి స్థిర చరాస్తులన్నీ టమటమా అయిపోవడం జరిగింది.

లక్ష్మీనాథరావుగారి మనవలంతా ఆవిధంగా పాలు లేని పాముల్లా, లేళ్లు దొరకని చిరుతల్లా దీనంగా హీనంగా దుస్థితిలోకి దిగజారిపోవలసొచ్చింది. రాయణింగారికి ఒక్కడే పుత్రసంతానం. ఆ పుత్రుడుకూడా కొంతకాలానికి వెర్రెత్తిపోయి దమ్మిడీకి మారకుండా ఉండిపోయాడు. లక్ష్మీనాథరావుగారు బాగా బతికిన కాలంలో వారికి భూమే ఆస్తి. సరుకుల వ్యాపారం, సరుకుల తయారీ, వాటి రవాణా, వాటి అమ్మకం, కంపెనీలు, లిమిటెడ్ కంపెనీలు, కమీషన్లు, షేర్లు, బాంకులు, ఇటువంటి వ్యవహారాలేవీ వారికి తెలియవు. భూమిన్నమ్ముకునీ అమ్ముకునీ చాలామంది చెడిపోయేరుట. లక్ష్మీనాథరావుగారు నాశనమే అయిపోయేరు. అందుచేత ఆయన మనవళ్ళు ఏ ఒక్కరూకూడా భూమినిమాత్రం నమ్మరు. వారంతా చాలాకాలం వరకూ "అడ్రస్ లేకుండా" అయిపోయారు.

ఆ ప్రకారం, లేక ఆ విధంగా ఉంటోండగా

క్రీస్తుశకం 1932వ సంవత్సరం ఏప్రియల్ మాసారంభాన్న జూనియర్ లక్ష్మీనాథరావు కాదంబరివారి సందులోపలి ఒకానొక ఉపసందులో కూలిపోబోతున్న ఒక యింటి వీధిగుమ్మపు మెట్టుమీద తీరిగ్గా కూర్చున్నాడు. అతనికి పన్నెండేళ్ళ వయసు. అతను తొడుక్కున్న నిక్కరు రెండేళ్ళనాటిది. చొక్కా అతని తమ్ముడిది. అతని జుట్టు ఆర్నెల్లు పెరిగినట్టిది. అతని వళ్ళు నాలుగు రోజుల్నించి స్నానం చెయ్యనిది. అతని పేరు తాతగారిది. "రాయణింగారికి సాక్షాత్తూ కొడుక్కొడుకు!" ఇంట్లోవాళ్ళకీ, స్నేహితులకీ అతని పేరు 'లక్ష్మి'.

ఆ వేళ ఆదివారం మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయింది.

ఆ రోజున రెండెడ్లబండీ ఒకటి బాగా ముస్తాబయి బాజాల్తో సహా బయల్దేరి ఊరంతటా కరపత్రాలు వెదజల్లింది.

కోహినూర్ థియేటర్ కి మియాంగాడు ఆ సాయంకాలం వస్తున్నాట్ట. (పట్టణ పౌరులు మాస్టర్ విఠల్ కి పెట్టుకున్న ముద్దుపేరు- "మియాంగాడు.")

"వస్తున్నాడు మీ మియాం!!!

"మదనకళ"లో మీ ప్రేమాభిమానాల్ని చూరగొన్న మీ ముద్దుల హీరో-మాస్టర్ విఠల్-ఈరోజున మళ్ళీ వస్తున్నాడు.

మీరంతా నచ్చి మెచ్చిన మీ స్వంత హీరో మాస్టర్ విఠల్ అనబడే మీ మిత్రుడు మీ హితుడు మీవాడు మీ మియాం నేడు తిరిగి వస్తున్నాడు.

మా కోహినూర్ థియేటర్ కి!!!

రండి! త్వరపడండి!! తోసులాడుకు పడిపోకండి! కాని వచ్చి చూడ్డం మర్చిపోకండి!!

వచ్చేస్తున్నాడు మీ మియాం!

మియాం! మియాం!! మియాం!!!"

అదీ కరపత్రం.

మరింక చచ్చిపోనైనా చచ్చిపోతాడు కాని కథా నాయకుడు మాస్టర్ విఠల్నీ నాయకీమణి, ("భువనైక సుందరి") మిస్ బుబేదానీ చూడకుండా ఉండజాలడు జూనియర్ లక్ష్మినాథరావు అనబడే లక్ష్మి. అయితే సినీమాగేటు ఈవలకీ ఆవలకీ తేడా రెండణాలు. ('టిక్కెట్టు చూపించనిదే లోనికి ప్రవేశించరాదు!') బేడ్డబ్బులడుగుతే లక్ష్మి వాళ్ళమ్మ ఇవ్వనుగాక ఇవ్వనంది. దాన్తో లక్ష్మికి ప్రపంచంమీదా తాతగారి ఫోటోమీదా కోపం వచ్చింది. అద్దం బద్దలుకొట్టేసి ఫోటో చింపేస్తానని బెదిరించేడు. కాని లాభం లేకపోయింది. పాత పారిజాతం పువ్వులు పెట్టి అలంకరించిన, తాతగారి ఫోటో పాడుజేస్తా నన్నప్పటికీ లాభం లేకపోయిందంటే అమ్మదగ్గిర కాణీ లేదన్నమాటే! ఆవిడదగ్గిర కాణీ అయినా లేకపోడంచేత బేడ్డబ్బులు ఇవ్వనుగాక ఇవ్వనందన్న సంగతి కొడుక్కి అర్థమయిందని ఆవిడకి తెలీదు.

మియాంగాణ్ని ఎలాగైనా చూడాలనుంది లక్ష్మికి. కోరికలు తీరాలంటే భగవంతుణ్ని ప్రార్థించమంటుంది వాళ్ళమ్మ. దేవుడికొక దండంమాత్రం వదిలేసి, సినీమాకి ఎలా వెళ్ళడం అని ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు లక్ష్మి.

ఆదివారం మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయింది. అప్పుడే ఎండాకాలం ప్రవేశించింది. సందులో పడుతూన్న ఎండ మాత్రం ధూళితో చిలకరించి జల్లినట్టుగా ఉంది. సందుకు రెండువైపులా కుళ్ళు కాలవల్లో చెరోవైపునా నిల్చిపోయిన మురుగునీరు, కుళ్ళిపోయి కురుపులు లేచిన రాక్షసి చర్మంలా ఉంది. కాలవల్లోంచీ ఇళ్ళల్లోంచీ అదొక రకం మాడు వాసన, కుళ్ళిపోయిన వెన్నవాసన, మానని కురుపువాసన్లా వేసుకొస్తోంది. కాలవ్వార చచ్చిపడున్న ఎలక్కోసం వచ్చిన నాలుగు కాకులకీ కళ్ళుమూసి, ఆ చచ్చిన ఎలకని ఓ గెద్ద రివ్వున తన్నుకుపోయింది. ఆ కాకులు వెర్రివెధవల్లా ఆ గెద్దవెంట ఎగరడం చూసి లక్ష్మికి చిరునవ్వొచ్చింది. ఓ పక్క నలుగురు పిల్లలు గోళీకాయలాట ఆడుతున్నారు. వారిలో ఓ కుర్రాడు "సోప్నై సోప్నై" అంటూ అరుస్తున్నాడు. మరో ఇద్దరు కుర్రవాళ్లు చొక్కాలూ చెడ్డీలు లేకుండా సందు మధ్య నిల్చొని కోయడాన్ను ప్రాక్టీసు చేస్తున్నారు. "బలే మాంచి చౌకబేరమూ, ఇక మించినన్ దొరకదూ దొరకదూ, బలే మాంచి చౌకబేరమూ" అనే రామనాథ శాస్త్రి రికార్డు ఎక్కడో ఏ నూతిలాటి ఇంట్లోంచో బెక్కూ బెక్కూ వినిపిస్తోంది.

మియాంగాడి గురించి తల్చుకొంటూంటే అదొక విధమైన దురదలావుంది లక్ష్మికి. అదివరకు "మదనకళ" సినిమా అతను చూసేడు. మియాంగాడు మళ్ళీ వచ్చినప్పుడు "మిస్‌కొట్టేడం" అతనికి ఇష్టంగాలేదు. చెవిలో సగం తిరిపెట్టు కున్నట్టుందతనికి. మాష్టర్ విఠల్ని మళ్ళీ చూస్తేనేకాని పూర్తిగా దురత్తీర దతనికి.

అంతలో సందు మళుపులో సత్తిరాజులు కనిపించేడు లక్ష్మికి. (ప్రకృతిః సత్యరాజు;

వికృతిః సత్తి రాజులు.)

ఖాళీ సిగరెట్ పెట్టెలు ఎడంచేత్తో గుండెల కద్దుకొని సందువారంట్ల చూసుకొంటూ వస్తున్నాడు సత్తిరాజులు. జేబుల్లేని ధూళిచెడ్డీ, జేబుల్లేని ధూళిచొక్కా వేసుకున్నాడతను. అతన్ది నల్లముఖం; అతనివి గుంటకళ్ళు; అతన్ది పొట్టిజుట్టు, లక్ష్మికంటె వయసులో ఓ ఏడాది రెండేళ్ళు చిన్న ఉంటాడు. యిద్దరూ ఒకే క్లాసులో ఉన్నారు.

సత్తిరాజులు ఏ పనైనా చేస్తున్నప్పుడు అతి చురుగ్గానూ, ఏపనీ లేకుండా ఉన్నప్పుడు వెర్రిగానూ కనిపిస్తాడు. అతనికి రోడ్డువారంట్ల సిగరెట్టుపెట్టె లేరుకోడం అంటే అతి సరదా. ఆ పెట్టెలన్నీ పట్టుకెళ్తే వాళ్ళక్క వాటితో బొమ్మలు చేస్తుందిట. ఓ కుక్కబొమ్మ నోసారి వాళ్ళింటి దగ్గర్నించి లక్ష్మి తెచ్చుకున్నాడు కూడాను. ఓసారి ఓ మేడ బొమ్మని మేష్టరుగారింటికి పట్టుకు వెళ్లిస్తే అతను సత్తిరాజులి నెత్తిమీద ముద్దుగా చరిచి కుర్రవాడి భక్తికి మెచ్చుకున్నాడు. సత్తిరాజులు సందులంట తిరిగి తిరిగి ఎవ్వరికీ అక్కర్లేని మేకులూ, గాజు పెంకులూ, రంగు రాళ్ళూ కూడా ఏరుకు దాచుకొని, వాటితో ఏవేవో గమ్మత్తులు చేస్తుంటాడు. సముద్ర పొద్దుకిపోయి ఏక దీక్షతో గవ్వలేరుకొస్తాడు. వీధిలో ఉన్న ఆడపిల్లలంతా కూడా అతని గవ్వలతోటే పచ్చీస్‌పాళీ, అష్టాచెమ్మా, వైకుంఠపాళీ ఆడుకొంటూంటారు. సత్తిరాజులి కదొక రకం వెర్రని మేష్టర్లకీ కుర్రాళ్లకీ అందరికీ అభిప్రాయం ఉంది. "ఇంగ్లీషుమేష్టార్లో, తెలుగుమేష్టార్లో" కూడా ఆ కుర్రాణ్ణి "ఒరే పిచ్చివెధవా!" అని పిలుస్తారు. ఆ మేష్టార్లబ్బాయిలు స్కూలుకిరాగానే సత్తిరాజుల్ని వెతికి పట్టుకొని రోజుకొక "మామూలుజెల్ల" ఇచ్చుకొంటూంటారు. నాలుగు రోజులపాటు ఆ సంగతి కనిపెట్టిన జూనియర్ లక్ష్మినాథరావుకూడా సత్తిరాజులియందు "రోజుకొక మామూలుజెల్ల హక్కు" పొంది, ఆ హక్కుని స్థిరపరచుకొని వినియోగపర్చుకొంటూ వస్తున్నాడు. "ఎందుకురా ఆ కుర్రాణ్నలా కొడతారు?" అని మరో క్లాసబ్బాయి ఓసారి ప్రశ్నిస్తే "ఎందుకొట్టకూడదు" అని ఇంగ్లీషు మేష్టారబ్బాయి ఆశ్చర్యపోయి, "మా వూసుకి నువ్వు రాకూడదోయ్! నీ కెందుకు మా సంగతి" అని ఆ కుర్రవాణ్ని మందలించేడు.

సందువారలంట వెతుక్కొస్తూన్న సత్తిరాజులు దగ్గి రవగానే,

"ఇవాళెన్నా పెట్టెలు, సత్తీ?" అని అడిగేడు లక్ష్మి.

"హోచీలుమూడ్రా! రెండు కత్తుర్లురా! పాసింగ్ సో ఓట్రా! మొత్తం ఆరు!" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"సర్లే కాని, ఇవాళ నా మామూలు జెల్లేదిరా? ఇచ్చేవుకావు?" అన్నాడు లక్ష్మి.

"ఇవాళేట్రా! పోరా!" అని చిరునవ్వుతో అనీసేడు సత్తిరాజులు.

"మంచి మీదడుగుతున్నానొరే! వేగిరిచ్చీ!" అని డిమాండ్ చేసేడు లక్ష్మి.

"పోరా! రోజూనా? ఇయ్యాళాదోరిం కదా!" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"ఆదివారం స్కూలుకి సెలవుంది కాని జెల్లకి లేదు" అని స్పష్టంగా తెలియజేసేడు లక్ష్మి.

"ఇయ్యాలివ్వన్రా! సెలవులో మామూల్లేదన్నెప్పి రాంచెద్దర్రా వొప్పుకున్నాడు. అనుమంతూ వొప్పుకున్నాడు" అని సెలవుల్లో కూడా తాపులూ జెల్లలూ ఇచ్చే హక్కు ఎక్కడాలేదని పట్టుపట్టాడు సత్తిరాజులు.

"పోరా బేకూ! వాళ్ల వెర్రి లంజకొడుకులు కాబట్టి వొప్పుకున్నారు. మొన్న శ్రీరాం సంబరంలో నాదగ్గిర జెల్లపుచ్చుకున్నావా? లేదా?" అని దబాయించేడు లక్ష్మి.

"నువ్విస్సేవ్ కాని నీను పుస్సుకోలేదు" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"నువ్విస్సేవ్ కాని నీను పుస్సుకోలేదు" అనే సత్తిరాజు మాటల్ని వెక్కిరింతగా అదేవిధంగా రిపీట్ చేసి, "ఏదైతేనేంరా వెర్రీ! నే నివ్వకుండా నువ్వెలా పుచ్చుకుంటావురా పీరూ!" అని టకాయించి తర్కంలోకి దిగేడు లక్ష్మి.

"సెలవ్పూటా ఏట్రా ఈసంత?" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"అలా ఒప్పుకోమరి" అన్నాడు లక్ష్మి.

'ఏటొప్పుకున్నాను?" అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు సత్తిరాజులు.

"ఆవేళ సంబరంలో నీకు జెల్లకొట్టేనా? ఆవేళ మరి మన బడికి సెలవేనా?"

"సెలవే!"

"మరి సెలవురోజుకూడా జెల్ల మామూలు ఉందన్న మాటేనా?"

సత్తిరాజుని వప్పుదలల్లేకుండానే అతణ్ణి కొట్టగలడు లక్ష్మి. కాని ఒప్పించి కొట్టడంలోనే వుంది సరదా!

"ఒరే! నువ్వంతా అద్దువైతంగ సెప్తావురా!" అన్నాడు సత్తిరాజులు. అర్థంలేని తర్కాన్ని అద్దువైతం అంటంది వాళ్లమ్మ. అద్వైతం అనే మాటని ఆ విధంగా ఉపయోగించడం తల్లి దగ్గిర్నించి నేర్చుకున్నాడు సత్తిరాజులు.

"పాపోస్! అద్దువైతంలేదు, గాడిద గుడ్డూలేదు. నా మామూలు నా కిచ్చీ!" అంటూ ముసుగుతొడగని డిమాండ్లోకి దిగిపోయాడు లక్ష్మి.

"సెలవుపూటా ఇదేంట్రా?" అని దుఃఖపడ్డాడు సత్తిరాజులు.

"ఒరే తెలుగు పుస్తకంలో కర్ణుడి పాఠం చదివేవా?"

"సదివితే?"

"అందులో ఇంద్రుడు కర్ణుణ్ణడిగినట్టు మంచిగా అడుగుతున్నానొరే! న్యాయంగా నా మామూలు నా కిచ్చీ! లేపోతే తెల్సా?" అంటూ బెదిరించేడు లక్ష్మి.

"లేపోతే ఏంటెస్?"

"లేపోతే ఏంటా? మొన్న బైస్కోపులో మియాంగాడు బురదరాజాగాడికిచ్చాడు తెల్సా?"

"ఏటిచ్చేడెస్?"

"ఖర్చురా ఖర్చు! నా మామూలు న్యాయంగా నా కిచ్చీ! లేపోతే నాలుగు జెల్లలు హెకస్ట్రా ఖర్చు! కబడ్దార్!" అంటూ మెట్టుమీంచి లేచేడు లక్ష్మి.

"ఉండ్రా లస్మీ! ఆదోరం కదరా! మెల్లిగా కొట్టయితే!" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"మెల్లిగా కొట్టాలంటే లంచవివ్వాలి!" అన్నాడు లక్ష్మి.

"లంచవా! ఏట్లంచం?"

"ఓ కత్తిరమార్కు పెట్టి!"

"ఇయ్యాలా?"

"ఇస్తేనే మెల్లిజెల్ల. లేపోతే గట్టిజెల్ల!"

సత్తిరాజుకి అకస్మాత్తుగా దుఃఖవూ, కోపవూ వచ్చేయి.

"నేనియ్యన్నా! పెట్టీ ఇయ్యను జెల్లా ఇయ్యను. నే నెల్లి బలబద్దర్రావుగాణ్ని సెరణడుగుతాన్నా!" అంటూ వెళిపోబోయేడు సత్తిరాజులు.

"ఎక్కడికిరా పోతావూ!" అంటూ గబుక్కున సత్తిరాజుల్ని పట్టుకొని, "వెధవా! బలబద్దర్రావుగాణ్ని నాకు పోటీ పెడతావురా?" అంటూ అతని నెత్తిమీద గట్టిగా పడపడ చరిచి కత్తెరమార్కు సిగరెట్టు పెట్టొకటి అతని చేతిలోంచి లాక్కున్నాడు లక్ష్మి.

మిగతా ఖాళీ సిగరెట్ పెట్టెలుకూడా కిందకి జార విడిచీసేడు సత్తిరాజులు. అలా చూస్తుండగానే అతని కళ్ళు మందారం రంగులోకి మారిపోయి, నీట్లో తేలిన రెండు ఎర్రని చిరుచేపల్లా, మోటు చిమ్నీలమధ్య రెండు చిన్న దీపాల్లా అయిపోయేయి. అతని నోరు ప్రాణం పోతూపోతూన్న దాన్లాగ మెలికలు మెలికలు తిరిగి పోయింది. కుడిచెయ్యి పైకెత్తి ముడుచుకొని దాని మీద తలవాల్చుకొని అయిన వాళ్లందర్నీ పోగొట్టుకున్న వాళ్లా ఏడవడం ప్రారంభించేడతను. ఆతని కళ్లంట జారే నీళ్ళని మధ్యాహ్నపుటెండ ఓసారి అందుకున్నట్టే అందుకొని ముత్యాల్లా మెరిపించినట్టు మెరిపించి వెంటనే మట్టిపాలు చేస్తోంది.

బందిపోటు దొంగలా ఎగిరొచ్చి గజదొంగలా పారిపోయిన గెద్దని వెంటాళ్ళేక తిరిగొచ్చిన కాకులు, మెడలొంచుకుని మెల్లచూపులు చూసుకొంటూ బెంగపెట్టేసుకొని ఓ మట్టిగోడమీద వరసగా కాసేపు కూర్చొని, ఎక్కడా ఏమీ లాభం లేదనుకొని ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాయి. కోయడాన్సు కుర్రాళ్ల డాన్సు ప్రాక్టీసు చేసి చేసి, తరవాత 'చావాట'

మొదలెట్టారు. ఓ కుర్రాడు 'ఓర్నాయనో' అంటే, రెండో కుర్రాడు 'సచ్చిపోనావా' అని గుండెలు బాదుకొంటున్నాడు. చావుని వాళ్లెన్నిసార్లు చూసేరోగాని, అప్పుడు కలిగే దుఃఖాన్ని మాత్రం వాళ్ళు అతి సహజంగానూ పరమ భయంకరంగానూ ఇమిటేట్ చేస్తున్నారు. కడుపులు మండిన కాకులు ఎగిరి వెళిపోగానే ఓ ఇంటిగోడ ఎగిరిదూకి ఓ తడారని ఎంగిలాకు రెక్కలు విప్పుకొని సందులో వెల్లకిలాపడింది. ఏడ్చే పాతకలోకం ముఖాన్న ఎవరో రాసి పారేసిన బూతు రచనలా కనిపించే ఆ ఎంగిలాకోసం ఓ కుక్కా పందీ పరిగెట్టికొచ్చి పాఠానికి ఉపక్రమించేయి.

ఏడుపుతో సత్తిరాజులి ముఖం వికృతంగా సినీమాలో "ఛార్లీగాడి మొహం"లా అయిపోడం చూసి లక్ష్మికి చిరునవ్వొచ్చింది. కాని ఆ ఏడుపు నలా చూస్తోండగా అతని ముఖం జాలిగా మారిపోయింది.

"ఒరే సత్తీ! ఏడవకురా! తప్పయిపోయిందిరా! ఎస్క్యూజురా! కావలిస్తే నువ్వు నాకో జెల్లిచ్చుకోరా! ఇదిగో నీపెట్టె! తీసుకోరా! ఆస్సికానికి కొడితే ఏడుస్తావేంట్రా! కావలిస్తే నన్ను కొట్రా! ఊఁ రారా! జెల్ల తీసుకోరా" అంటూ బాగా కిందకి వంగొని సత్తిరాజుల్ని కొట్టమన్చెప్పి తల ఇచ్చేసేడు లక్ష్మి.

"కొట్రా సత్తీ!" అని మళ్ళీ అన్నాడు లక్ష్మి.

సత్తిరాజులు ఏడుస్తూనే కింద కూర్చొని రెండు చేతుల్లోనూ పెట్టెలు ఏరుకొని దగ్గిరగా పోగుచేసుకున్నాక, చొక్కాతో ముఖవూ, కళ్లూ తుడుచుకొని, చొక్కా వాడిగాచేసుకొని అందులోకి పెట్టెలు వేసుకొని ఎడంచేతితో చొక్కా పట్టుకొని నిల్చున్నాడు. అతని కడుపుమీద కాలుడు మచ్చలు దొంతర్లు దొంతర్లుగా కనిపిస్తున్నాయి.

"కొట్టుకోరా సత్తీ!" అన్నాడు లక్ష్మి.

"మీలాక్కాదు. నేను కొట్టను" అని అంటూ దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేకపోయాడు సత్తిరాజులు.

"ఎస్క్యూజురా సత్తీ!" అన్నాడు లక్ష్మి. తిన్నగా నిల్చొని, తరవాత "సత్తీ! నాదగ్గిర మంచి పాసింగ్ షో పెట్టుందిరా ఇచ్చేదానీకు?" అని అడిగేడు.

"నీది నాకొద్దు. నే నేరుకుంటాను" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"పోన్లె అయితే! నీ పెట్టె మాత్రం నాకెందుకు? ఏదో ఒట్ని సర్దాకి తీసుకుంటే పెద్ద ఇదిగా ఏడ్చేసేవు! ఇంద నీ పెట్టె!" అంటూ సత్తిరాజులు ఏడ్చే తనకేదో అన్యాయం చేసినట్టు బుంగమూతి పెట్టుకున్నాడు లక్ష్మి.

తనకి వద్దన్నట్టు తలాడించేడు సత్తిరాజులు.

"పెట్టె నీదేకాదా! తీసుకో!" అన్నాడు లక్ష్మి.

"కావలిస్తే ఉంచుకో" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"నీదినువ్వు తీసుకోరా! నాకెందుకు?" అన్నాడు. ఎదటివారి సొమ్ము తెల్లవారికి ప్రీతి! అవుతే అవుగాక; లక్ష్మికి మాత్రం అక్కర్లేదు అన్నట్టుగా ముఖం పెట్టేడు లక్ష్మి.

"ఉంచుకోరా"

"తీసుకోరా"

"ఉంచుకోరా"

"తీసుకోరా"

ఇలా కొంతసేపయేక ఆఖరికి బలవంతాన సత్తి రాజులి వళ్లో ఆ ఖాళీ సిగరెట్టుపెట్టె పడేసి సత్తిరాజులి భుజంమీద చెయ్యివేసి నడుస్తూ "మీ అమ్మ ఊర్నించొచ్చిందిరా?" అని అడిగేడు లక్ష్మి.

ఇంకా రాలేదన్నట్టు తల ఆడించేడు సత్తిరాజులు.

లక్ష్మికి సత్తిరాజులి తల్లంటే తగని భయం. ఆవిడ తిట్టగలదు; కొట్టగలదు; దేవుడైనాసరే తప్పుచేసేడంటే మాత్రం అతని ముఖంమీద పేణ్ణీళ్లు జల్లి విడిచిపెట్టగలదు. ఓసారి వాళ్ళింట్లోంచి నాలుగు ఊరుబిండి వడియాలు ఎత్తుకుపోయి సందువారకిపోయి చప్పరించీసేడు లక్ష్మి. "ముప్పై వొడేల్లోనీ నాలుగు తక్కువొచ్చినాయంటే అందుక్కారణం ఆ "దొంగముకం లస్మిగాడే" నని ఆమె అతిసులువుగా గ్రహించి, "అలాటి సేద్దెబ్బయెదవల్ని రానిచ్చావంటె సూసుకో!" అని కొడుకును హెచ్చరించి, "ఈ పాలి గుమ్మం తొక్కినావా, సేతులు కాల్లిరిచేసి నీళ్ళపొయ్యిల తోసీగల్నా సూసుకో!" అంటూ లక్ష్మికి ఒక ప్రళయ భీకరమైన టెరిబుల్ వార్నిం గిచ్చిందావిడ.

కొంతసేపూరుకొని, "మళ్లీ ఎప్పుడొస్తుందిరా మీ అమ్మ?" అని విచారంగా అడిగేడు లక్ష్మి.

"మళ్ళొచ్చి అదోరం ఒస్థి" అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"ఒరే సత్తీ!"

"కలెక్ట్రాఫీస్ కెళ్ళి కాయితాలేరుకొస్తావు కదరా నువ్వు?"

"అవున్రా....అక్కడ పెట్లుకూడా బలేగా దొరుకుతాయిరా....కాని శానుద్దారం"అన్నాడు సత్తిరాజులు.

"ఆ కాయితా లేంచేస్తావురా?"

"మా అమ్మ పొయ్యిల మంటెడద్దిరా"

"మరి మీ అమ్మ లేదుకదా!"

"అందుకే గూట్లో దాశాను."

"ఒరే! సత్తీ!"

"ఏంరా?"

"ఇవాళ మియాంగాడి బైస్కోపు కెల్దాంరా?"

"మాయమ్మ తంతాది."

"మీ అమ్మ ఊళ్ళో లేదుకదరా!"

"మాయప్ప తంతాది."

"మీ అప్పెక్కడుందిరా? మీ ఇంట్లోనే?"

"ఏరే ఉంది"

"ఒరే సత్తీ," అంటూ చాలా జాలిగా పిల్చేడు లక్ష్మి.

"ఏట్రా?"

"ఇప్పుడు కలెట్రాఫీస్‌కెళ్తే కాయితా లుంటాయిరా?"

"నిన్న దొక్కనన్ని తెస్చేస్నా, మిగతాయి యాళిక్కాలిపోయుంటాయి. సుట్టుసుట్టుకీ తగలెట్టేస్తా రాళ్లు. మళ్లీ సుట్టుకి బేగెల్తే దొక్కుతాయి."

"అయితే ఒరే సత్తీ! నీ కాయితాల్నాక్కొంచెం ఇవ్వవురా?" అని దీనంగా అడిగేడు లక్ష్మి. అతని ముఖం చూస్తే అతను తీరని కష్టంలో ఉన్న వాళ్లా ఉన్నాడు.

"అయినీకెందకరా?" అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు సత్తిరాజులు.

"మా అమ్మ తెమ్మందిరా! నీళపొయ్యి కాగితాల్లే వందిరా? నే తెస్తాన్లే అమ్మా అని డాబుచేయిస్నేన్రా, మరిప్పుడు కలెట్రాఫీసుకెల్తే కాయితా లుండవుకదరా!"

"ఊహుఁ! వుండవు"

"మరందుకేన్రా! ఈసారికీ నీ కాయితాలివ్వరా. ఒచ్చేసారికి నేను సొంతంగ వెళ్ళి ఏరుకొచ్చి నీకు మళ్ళీ యిచ్చేస్తాన్రా!"

సత్తిరాజులు మాటాళ్లేదు.

"ఒరే సత్తిరాజులూ! ఇదేనంట్రా మన్నేస్తం!" అన్నాడు లక్ష్మి చాలా జాలిగా.

"మా యమ్మొచ్చేక తంతే!" అన్నాడు సత్తి రాజులు.

"మీ అమ్మకి తెలీదుకదరా!"

"ఒచ్చినాక కాయితాల్తెచ్చినావా? ఏయయి అనడుగుద్ది! అప్పుడు పొల్లుమాట ఆణ్ను"

"ఒరే సత్తీ!" అని పెద్ద వెలుగు వెలిగేడు లక్ష్మి. ప్రాణస్నేహితుణ్ని పెద్ద కష్టంలోంచి తప్పించడానికి అవకాశం దొరికినవాళ్లా చాలా సంతోషంగా ఉందతని ముఖం. సత్తిరాజులు మట్టుకు సత్తిరాజులేదో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్నాడు.

"ఒరే సత్తీ! మా అమ్మకి నీ కాయితాలిచ్చేసి.... అణా అడిగి పట్టుకొస్తాను. నువ్వు కాయితాలు అణాకి మా అమ్మకీ అమ్మేసేనని చెబ్దువుగాని మీ అమ్మతో"-అని లక్ష్మి పూర్తిచెయ్యకుండానే సత్తిరాజులు అతన్తో

"పోన్లేరా లస్మీ! కాయితాలొట్టుకుపోరా!

మీయమ్మకిస్తే మాయమ్మ ఏటన్దులేరా!" అన్నాడు.

సత్తిరాజులి భుజంమీంచి చెయ్యితీసేసి, ఎగిరిగెంతి, "నువ్వు మంచివాడివిరా సత్తీ! నువ్వాడదైతే నిన్ను పెళ్లాడేద్దున్రా!" అని సత్తిరాజులి బుగ్గ ముద్దాడి, "జాబేదాని మియాంగాడిలాగే ముద్దాడతాన్డ్రా!" అన్నాడు లక్ష్మి.

"ఛె! ఏట్రా! అసియ్యంగాను! అందుకే మా యమ్మ-బైసోకోప్ కెల్లనియ్యదు" అన్నాడు సత్తిరాజులు చొక్కాచేత్తో బుగ్గ తుడిచేసుకుంటూ.

సత్తిరాజులిచ్చిన కాయితాలు పచ్చిపులుసువాళ్ల కొట్టుకు పట్టుకువెళ్ళి పావలాకి అమ్మేసి, ఓ వాచీమార్కు సిగరెట్టుపెట్టే, కాణీ వర్రశనగలూ, కాణీ కరకజ్జం కొనుక్కొని మియాంగాడి బైస్కోపు చూడ్డానికి కోహినూర్ థియేటర్లో ఈలవేసి కూర్చున్నాడా సాయంకాలం లక్ష్మి.

రోజులు తిరిగిపోయేయి. ఏళ్లు మారిపోయాయి; కాలం రంగులు మార్చుకొంది.

క్రీస్తుశకం 1962వ సంవత్సరం జనవరి రెండో తారీఖు మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలకి ముత్యాల పల్లకీలా మెరిసే అమెరికన్ కారొకటి ఎత్తుగాఉన్న ఓ బాంకు గుమ్మందగ్గరకి బర్రునవచ్చి టక్కున ఆగింది. అందులోంచి చకక్కున బైటకొచ్చిన జూనియర్ లక్ష్మీనాథరావుగారు బాంకుమెట్లు టకటకా ఎక్కి లోనికి వెళ్లేరు.

జూనియర్ లక్ష్మీనాథరావుగారు తన ఇరవయ్యొకటోయేట, మాంచి (సెకండ్ వరల్డ్) వార్ టైంలో కంట్రాక్టు వ్యాపారంలోకి సాహసించి దూకి లక్ష్మీదేవిని చేపట్టేరు. కారు కొన్నారు. మేడలు కట్టించేరు. షేర్ మార్కెట్టు ఎక్కేరు. లారీలు నడిపిస్తున్నారు. బస్సులు నలుదిక్కులకీ పంపిస్తున్నారు. ఎమ్పీలనీ ఎమ్మెల్యేలనీ నిలబెట్టిస్తున్నారు. ఆయన పెద్దతమ్ముడు బొంబాయిలో బిజినెస్ చూస్తున్నాడు. ఆయన చినతమ్ముడు పార్లమెంటులో యంగ్ మెంబరుగా ఉంటున్నాడు. ఆయన చిరుతమ్ముడు అమెరికాలో ఏదో యూనివర్సిటీలో ఏవో పాతకాలపు భూతాల గురించి రిసెర్చి చేస్తున్నాడు. ఆయన పెద్దకుమారుడు టెక్నాలజీ ఆనర్స్‌లో చేరేడు. ఆయన చిన్నకుమారుడు సైనిక్ స్కూల్లో ఉన్నాడు. జూనియర్ లక్ష్మీనాథరావుగారు జనవరి ఫస్టుని, నిన్ననే వారి కొత్తభవనం-"మోస్ట్ బ్యూటిఫుల్ అల్ట్రా మోడర్న్ బిల్డింగ్ విత్ ఆల్ ది లేటెస్టు గాడ్జెట్స్ అండ్ ది బెస్ట్ ఫారిన్ డిజైన్డ్ ఫర్నీచర్ యు ఎవర్ సా! చూస్తే కళ్లు తిరిగిపోతాయి. ఏ గది లోంచి చూసినా డాల్ఫిన్స్‌నోస్-మన ఏరాడకొండ-వ్యూ

కనిపిస్తుంది. "లవ్ లీ అంటే లవ్ లీ-" అటువంటి దివ్యభవనంలో గృహప్రవేశం చేసేరు. అది 'వారి అదృష్టం' అని కొందరన్నారు. అంతటి అదృష్టం కలిసిరావడం వారి జాతక మహిమేనని శాస్త్రజ్ఞులన్నారు. ధైర్యం సాహసం చాకచక్యం ఉన్నవాళ్లు-వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం గల మనదేశంలో-కుచేలురైనప్పటికీ ఎంత సులభంగా కుబేరులవగలరో చూడాలంటే "చూడండి మన లక్ష్మీనాథరావుగార్ని!" అంటున్నారు లోకల్ రాజకీయ వేత్తలు. 'కిట్టని వెధవలుమాత్రం దోపిడీ ఇదంతా దోపిడీ' అని ఏడ్చుకొంటున్నారు. "తాతగారి పేరు పెట్టినందుకు వారిపేరు నిలబెట్టి తమపేరు నిలబెట్టుకున్నారు" అని తెలిసినవారంతా మెచ్చుకొంటున్నారు.

గుమాస్తాలు ఎళ్లడమేతప్ప ఎప్పుడోగాని లక్ష్మీనాథరావుగారు స్వయంగా బాంక్ కి వెళ్లరు. అందుచేత వారిని అక్కడంతా ఆశ్చర్యంతోనూ, సంతోషంగానూ ఆహ్వానించి స్వాగతం పలికారు.

"కాష్ అయిందా?"

"ఎప్పుడో అయిందిసార్! పదుల్లో ఇమ్మంటారా? వందల్లోనా!" అని వినయమూ చిరునవ్వూ మిక్స్ చేసి అడిగేడు బాంక్ ఆఫీసరు.

"వందలే వందలే" అన్నారు లక్ష్మీనాథరావుగారు.

.... అదీ కథ!

....

.... కాని,

సర్! మేష్టారూ! అయ్యా! సత్తిరాజు లేవఁయేడు? ఎక్కడున్నాడు? ఏం చేస్తున్నాడు? ఉన్నాడా అసలతను? సార్! సత్తిరాజు లెక్కడున్నారు? ఏ చిచ్చులో? ఏ చీకట్లో? ఏ పాడునూతిలో? ఏ కుళ్ళు కాలవలో? ఏ కీకారణ్యపుటిరుకుల్లో? ఏ మహాసముద్రం మధ్యలో? ఎక్కడ మాష్టారూ ఎక్కడ? సత్తిరాజు లెక్కడున్నాడు?